

JÓZEF KLEMENS PIŁSUDSKI

ur. 5 grudnia 1867 r. w Zułowie,
zm. 12 maja 1935 r. w Warszawie

Józef Piłsudski. Pisarz

autorka Agnieszka Kowalczyk

Józef Piłsudski to nie tylko wybitny mąż stanu, polityk i wódz, ale to jednocześnie porywający mówca i człowiek pióra, który pozostawił po sobie imponujący dorobek twórczy zebrany w dziesięciu tomach *Pism zbiorowych*. Jego teksty publicystyczne, szkice wspomnieniowe, studia historyczne i wojskowe, mowy, rozkazy i listy przenika myśl o Polsce, o jej cierpieniu, walce i wyzwoleniu z niewoli, o odradzaniu życia państwowego i ofiarnej pracy dla odbudowy Rzeczypospolitej. W pisarstwie tego niezmordowanego bojownika o Niepodległą tętni żywy nurt historii i wyłania się z niego cała panorama wstrząsanej wojnami i rewolucjami epoki, w której żył i którą współtworzył. Czynił to najpierw jako konspirator, więzień, zesłaniec syberyjski, potem jako działacz PPS, budowniczy zrębów armii polskiej i przywódca duchowy Legionów, wreszcie jako Naczelnik Państwa i pogromca bolszewików nad Wisłą.

Życiową postawę autora *Moich pierwszych bojów* kształtowało słowo wyrastające z ojczystej literatury i historii, słowo, które bogaciło duchowo, zapalało do czynu i wyzwalało twórczą aktywność. Taką moc miały dla niego dzieła romantycznych wieszczów, *Trylogia* Henryka Sienkiewicza

i przemycane do kraju pamiętniki dawnych powstańców i sybiraków. Urzeczony światem literatury podsycającej bunt przeciw niewoli sam chwycił za pióro jeszcze jako uczeń gimnazjum, a potem jako człowiek podziemia, redaktor naczelny konspiracyjnego pisma „Robotnik”, publicysta zasilający swymi tekstami „Przedświt”, „Walkę” i „Strzelca”. Niezachwianie wierzył w moc sprawczą słowa, które jako nośnik idei niepodległościowych i demokratycznych było dla niego orężem w walce z rosyjskim zaborcą i przygotowywało grunt do czynu zbrojnego. Gdy zaś wybuchła Wielka Wojna i wraz z nią rozpoczął się bój o wolną Polskę, swymi płomiennymi mowami krzepił żołnierza legionowego i zagrzewał do walki na śmierć i życie. W wyzwolonej już ojczyźnie przesłania płynące z jego odczytów, wywiadów i książek powstających w samotni Sulejówka i w gabinecie Belwederu miały stać niewzruszenie na straży niepodległego państwa i stanowić *aktualną naukę moralności obywatelskiej*. Wychodzące spod pióra Piłsudskiego teksty zespolone były z przeszłością narodu, tradycją powstańczą i poezją wielkich romantyków, a zarazem skierowane ku przyszłości, sięgające ku temu, co wielkie duchem i budujące moralnie. Słowa jego były, jak powiedział Kazimierz Czachowski, *czynu testamentem*.

AGNIESZKA KOWALCZYK

Historyk literatury, absolwentka Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, doktor nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa, laureatka stypendium im. Anny Stadnickiej (2015) przyznanego przez Fundację im. Maurycego Mochnackiego w Krakowie; autorka rozprawy doktorskiej *Poemat topograficzny. Tożsamość miejsca w polskiej poezji opisowej w latach 1772-1860*. W jej dorobku twórczym znalazły się między innymi książki: *Zwierciadło polskości. „Gazeta Polska” w latach 1826-1907* (Wyróżnienie Feniks 2019) oraz *Józef Piłsudski. Pisarz* (2019). Obecnie przygotowuje do druku książkę *Laur niepodległości. „Gazeta Polska” w latach 1929-1939*, która stanowi syntezę polskich losów ukazaną przez pryzmat dziennika piłsudczyków.